

*แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน ช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ศศิธร พลจอร์^{1*} นลธวัช ยุทธวงศ์²

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

²อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

*Corresponding author e-mail: Sasitorn.Phonjorn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และ 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ปีการศึกษา 2567 รวมทั้งสิ้น จำนวน 195 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์รายด้านเป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1.สภาพการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน รวมเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านที่ 4 ด้านการปรับทัศนคติ อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านที่ 3 ด้านการปรับเนื้อหาในบทเรียน อยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านที่ 2 ด้านการปรับวิธีการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับ มาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านที่ 1 ด้านการสร้างโอกาสที่เท่าเทียม อยู่ในระดับ มาก 2. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน ช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม การปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน การปรับเนื้อหาหลักสูตรให้สะท้อนถึงความหลากหลาย และการส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การศึกษาพหุวัฒนธรรมสามารถเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: สภาพและปัญหา; แนวทางการพัฒนา; พหุวัฒนธรรม

* Received: 2025-05-24, Revised: 2025-08-05, Accepted: 2025-08-22

Guidelines for developing multicultural education in educational institutions Chongkab-Kirirat School Group Under the Tak Primary Educational Service Area Office 2

Sasitorn Phonjorn^{1*} Nontawat Yuttawong²

¹Master of Education Program in Educational Administration, Northern College

²Lecturer of Faculty of Education, Northern College

*Corresponding author e-mail: Sasitorn.Phonjorn@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to: (1) study the current situation and challenges of multicultural education management in educational institutions Chongkab-Kirirat School Group Under the Tak Primary Educational Service Area Office 2, and (2) propose guidelines for developing multicultural education management in these schools. The study involved 195 participants, including school administrators, teachers, educational personnel, and experts in the academic year 2024. The research instruments used were a five-point Likert scale questionnaire and a structured interview form. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The findings of the research indicated that; 1. The overall multicultural education management in schools under the Chong Khaep-Keerirat School Group was rated at a high level . When analyzed by aspect, the highest-rated aspect was attitude adjustment, followed by curriculum content adaptation , teaching method adaptation, and the lowest-rated aspect was equal opportunity provision, which was still at a high level. 2. The guidelines for improving multicultural education management in these schools should focus on ensuring equal educational opportunities, adapting teaching methods to fit the learners' diverse contexts, revising curriculum content to reflect cultural diversity, and promoting positive attitudes toward cultural differences. Successful implementation requires collaboration among schools, communities, and relevant stakeholders to achieve sustainable multicultural education.

Keywords: Situation and challenges; Propose guidelines for developing; Multicultural

บทนำ

ประเทศไทยมีพลเมืองที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิตอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จังหวัดในภาคเหนือตอนบน พลเมืองจะประกอบด้วย ชาวไทยล้านนาและชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บางจังหวัด เช่น จังหวัดศรีสะเกษ บุรีรัมย์ บางตำบลจะมีชนเผ่าที่มีเชื้อสายเขมร และส่วย อาศัยอยู่ร่วมกับคนไทยภาคอีสาน ภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล จะมีคนไทย เชื้อสายมลายูอาศัยร่วมกับคนไทยถิ่นใต้ และคนไทยเชื้อสายจีน ภาคตะวันตกติดชายแดนพม่า เช่น จังหวัดตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี จะมีคนเชื้อสายพม่า มอญ กะเหรี่ยง และลาวอาศัยอยู่ร่วมกับคนไทย แม้แต่ในจังหวัดภาคกลาง เช่น จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ก็มีแรงงานย้ายถิ่นจากประเทศพม่า เขมร ลาว อาศัยอยู่จำนวนมาก ซึ่งความหลากหลายชาติพันธุ์ในบางพื้นที่เป็นกลุ่มที่อยู่ดั้งเดิมก่อนแล้ว และบางกลุ่มเป็นผลจากการย้ายถิ่นฐานมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ส่งผลให้สัดส่วนนักเรียนไทยกับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนของจังหวัดดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือจำนวนนักเรียนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียนร่วมกับนักเรียนไทยมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตนี้ ทำให้สถานศึกษาและครูมีภาระงาน และอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากสถานศึกษาที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติน้อย (ไข่มุก อุทยวาลี, 2561)

การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กต่างวัฒนธรรมเรียนร่วมกัน เรียกว่า การศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) ซึ่งหมายถึงการที่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง จัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนที่มาจากต่างเชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต ได้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเอง และวัฒนธรรมของเพื่อนคนอื่น ๆ เกิดการเรียนรู้ที่จะยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่มีอคติต่อกัน ไม่เกิดการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติต่อกัน การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมมีเป้าหมายสำคัญ 2 ประการ คือ 1. การส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จ หรือได้รับการพัฒนาสูงสุดตามศักยภาพของตน และ 2. การส่งเสริมให้นักเรียนมีความอดทนอดกลั้น และเกิดการยอมรับ เคารพในความแตกต่างหลากหลายวัฒนธรรม หรืออาจสรุปได้ว่าการศึกษาพหุวัฒนธรรมมีเป้าหมายสำคัญ คือการฝึกนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่พร้อมจะอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม รวมถึงการลดอคติและการเลือกปฏิบัติต่อกัน ที่เชื่อว่าการเรียนรู้วัฒนธรรมของคนอื่น ทั้งในเรื่องความเชื่อ ค่านิยม พฤติกรรมขนบธรรมเนียมประเพณี คือจุดเริ่มต้นสำคัญที่ก่อให้เกิดสันติภาพ และความสามัคคีปรองดองกันในหมู่มนุษย์ และนักการศึกษาคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการเตรียมคนรุ่นใหม่ให้พร้อมที่จะอยู่ในชุมชนโลกที่มีความแตกต่างหลากหลายวัฒนธรรมเช่นนี้ (จรรยา จัวนาน, 2538)

จังหวัดตากเป็นจังหวัดชายแดนไทยติดกับเขตแดนพม่า และมีสถานศึกษาที่ติดชายแดนไทย ส่งผลทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จึงต้องมีแนวทางการบริหารจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม และมีกลุ่มนักเรียนที่จัดเป็นกลุ่มด้วยโอกาส กลุ่มชาติพันธุ์ ที่ต้องการพัฒนาทางการศึกษา

อาชีพ การสนับสนุนการส่งเสริมการแสดงออกทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อเป็นการให้โอกาส การเท่าเทียม การเสมอภาค เป็นธรรมตามนโยบายของรัฐบาลสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในพื้นที่มีคนไทยที่นับถือศาสนา อย่างหลากหลาย ทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ การดำรงชีวิตความเป็นอยู่แตกต่างกัน ทั้งในด้านของเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ค่านิยมที่มีความแตกต่างกันส่งผล ให้การบริหารจัดการทั้งของภาครัฐและเอกชนต้องมีการศึกษาถึงภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างละเอียด เพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรม อันได้แก่คนไทย กะเหรี่ยง พม่า ม้ง มูเซอ เหย้า อาข่า มอญ เป็นต้น และต่างวิถีชีวิตที่เรียนร่วมกัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2567)

กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โรงเรียนส่วนใหญ่มักจัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักสูตรกลางที่ส่งมาจากกระทรวงศึกษาธิการ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และวิถีชีวิตของเด็ก ส่งผลให้เด็กต่างวัฒนธรรมไม่สามารถเชื่อมโยง ระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงในชุมชนได้ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน ไม่เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำ รวมทั้งส่งผลต่อการออกกลางคันในที่สุด นอกจากนี้การจัดสภาพแวดล้อม หรือบรรยากาศทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนยังไม่เอื้ออำนวยให้นักเรียนที่มาจากต่าง วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และศาสนามีเจตคติที่ดีต่อกัน นักเรียนต่างวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต มักจะทำกิจกรรมเฉพาะในกลุ่มของตน ไม่ยอมรับเพื่อนจากต่างวัฒนธรรม และนำไปสู่การเกิดอคติต่อกันในที่สุด นอกจากปัญหาความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของนักเรียน เช่น ครูจำนวนมากไม่ได้มีทักษะหรือความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ม้ง กะเหรี่ยง มูเซอ พม่า หรือชาติพันธุ์อื่น ๆ ทำให้เกิดช่องว่างทางการสื่อสาร และความเข้าใจผิดระหว่างครูกับนักเรียน ส่งผลต่อการเรียนรู้โดยตรง การขาดหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่ตอบโจทย์พหุวัฒนธรรม หลักสูตรส่วนใหญ่ยังคงเป็นแบบกลาง ไม่ตอบสนองต่อบริบทท้องถิ่น ครูจำนวนมากไม่มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ ขาดการบูรณาการเรื่องวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปในการเรียนการสอน ความไม่พร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้แบบพหุวัฒนธรรม เช่น ครูส่วนใหญ่มาจากพื้นที่อื่น ขาดประสบการณ์และความรู้เรื่องพหุวัฒนธรรม ไม่มีการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง เช่น การจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ หรือเด็กที่พูดภาษาถิ่นก่อนภาษาไทย ครูอาจมีทัศนคติไม่เปิดรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างเต็มที่ ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษา เช่น นักเรียนในพื้นที่ห่างไกลเข้าถึงการศึกษายาก ครูต้องทำงานในพื้นที่ทุรกันดาร ขาดแรงจูงใจในการอยู่ปฏิบัติงานในพื้นที่นาน ๆ ส่งผลให้เกิดการย้ายออกของครูบ่อย และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครองครูบางคนไม่ได้มีการประสานหรือเชื่อมโยงกับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ความเชื่อ ความศรัทธา และแนวคิดในการเรียนรู้ของชุมชนอาจไม่สอดคล้องกับระบบโรงเรียนที่ครูนำเสนอ และความแตกต่างทางค่านิยมและความเชื่อ ผู้ปกครองในบางกลุ่มชาติพันธุ์มีค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษา

แตกต่างจากระบบการศึกษาสมัยใหม่ เช่น มองว่าการเรียนหนังสือไม่สำคัญเท่าการช่วยงานในไร่ในสวน หรือการแต่งงานตั้งแต่อายุน้อย ความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมบางประการอาจขัดแย้งกับกิจกรรมของโรงเรียน เช่น งานพิธี งานรื่นเริง หรือการแต่งกาย ยังมีความไม่เข้าใจระบบการศึกษา ผู้ปกครองบางส่วนไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ดี จึงไม่เข้าใจนโยบายแนวทางการเรียน หรือการประเมินผลของโรงเรียน ขาดความเข้าใจเรื่องการศึกษาภาคบังคับ หรือไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อในระดับสูง การมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนยังจำกัด ผู้ปกครองบางกลุ่มยังไม่เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนโรงเรียน เช่น การร่วมประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน ฯลฯ ขาดกลไกหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ผู้ปกครองจำนวนมากมีรายได้น้อย ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ เช่น ค่าเดินทาง อุปกรณ์การเรียน หรือค่าอาหารกลางวัน เด็กบางคนต้องออกจากโรงเรียนก่อนกำหนด เพื่อช่วยครอบครัวหารายได้ และที่สำคัญทัศนคติที่แตกต่างระหว่างครูและชุมชน ครูที่มาจากนอกพื้นที่อาจมีทัศนคติหรือแนวคิดไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน หรือการสร้าง ความเข้าใจร่วมและการเคารพซึ่งกันและกันยังมีช่องว่าง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 14 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 186 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ยและ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .926

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน ช่อแคบ-ศิริราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ครั้งนี้มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารการศึกษา 1 คน กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน กลุ่มศึกษานิเทศก์ 2 คน กลุ่มนักวิชาการหรืออาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย 2 คน และครูผู้จัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษา 1 คนทำให้สามารถเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์โดยตรง ซึ่งช่วยให้ได้แนวคิดและแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่เป็นประโยชน์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปสาระสำคัญทำให้สามารถสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมและนำไปใช้พัฒนาได้

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่	สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ		
	1.1 ชาย	61	32.80
	1.2 หญิง	125	67.20
รวม		186	100.00
2	ตำแหน่ง		
	2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	12	6.50
	2.2 ครูผู้สอน	174	93.50
รวม		186	100.00
3	ประสบการณ์ในการทำงาน		
	3.1 1-5 ปี	98	52.70
	3.2 6-10 ปี	50	26.90
	3.3 11-15 ปี	33	17.70
	3.4 16 ปีขึ้นไป	5	2.70
รวม		186	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.20 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 32.80 ด้านตำแหน่ง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตำแหน่งครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 93.50 และตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 6.50 ด้านประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี คิดเป็น ร้อยละ 52.70 ประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปีคิดเป็นร้อยละ 26.90 ประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.70 และประสบการณ์ในการทำงาน 16 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.70

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ด้าน ที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการสร้างโอกาสที่เท่าเทียม	4.29	0.28	มาก
2	ด้านการปรับวิธีการจัดการเรียนการสอน	4.38	0.32	มาก
3	ด้านการปรับเนื้อหาในบทเรียน	4.60	0.26	มากที่สุด
4	ด้านการปรับทัศนคติ	4.62	0.26	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.47	0.22	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน รวมเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านที่ 4 ด้านการปรับทัศนคติ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมาคือ ด้านที่ 3 ด้านการปรับเนื้อหาในบทเรียน อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) ด้านที่ 2 ด้านการปรับวิธีการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.38$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านที่ 1 ด้านการสร้างโอกาสที่เท่าเทียม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.29$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน ช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3.1 ปัญหาด้านที่ 1 ด้านการสร้างโอกาสที่เท่าเทียม เรื่อง เด็กม้ง พม่า หรือกะเหรี่ยง ได้รับการพัฒนาในทุกด้านเช่นเดียวกับเด็กไทย มีปัญหามากที่สุด ($f = 112$) คิดเป็นร้อยละ 60.20

3.2 ปัญหาด้านที่ 2 ด้านการปรับวิธีการจัดการเรียนการสอน เรื่อง ครูประเมินพื้นฐานความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของนักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม ก่อนที่จะทำการสอน มีปัญหามากที่สุด ($f = 122$) คิดเป็นร้อยละ 65.60

3.3 ปัญหาด้านที่ 3 ด้านการปรับเนื้อหาในบทเรียน เรื่อง ครูสามารถบูรณาการเกี่ยวกับเชื้อชาติ วัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ เข้าไปในการเรียนการสอนทุกรายวิชา และส่งเสริมให้นักเรียนเชื้อชาติไทย ม้ง พม่า หรือกะเหรี่ยง ฝึกการฟังและการพูดภาษาของเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน มีปัญหามากที่สุด ($f = 87$) คิดเป็นร้อยละ 46.80

3.4 ปัญหาด้านที่ 4 ด้านการปรับทัศนคติ เรื่อง การที่เด็กไทยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกับเด็กต่างเชื้อชาติ ส่งผลให้เด็ก ๆ มีความฉลาดรอบรู้ทางวัฒนธรรมมีปัญหามากที่สุด ($f = 87$) คิดเป็นร้อยละ 46.80

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่ม โรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

4.1 การพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านที่ 1 ด้านการสร้างโอกาสที่เท่าเทียม สถานศึกษาควรมีการพัฒนาหลักสูตรสนับสนุนนักเรียนกลุ่มเปราะบาง มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเพื่อระบุความต้องการเฉพาะด้านของแต่ละกลุ่ม และประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อจัดสรรทุนการศึกษา อาหารกลางวัน และอุปกรณ์การเรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้สำหรับนักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านภาษา โดยการพัฒนาหลักสูตรสองภาษา (Bilingual Education) หรือใช้ “ครูพี่เลี้ยง” ที่พูดภาษาท้องถิ่นได้ และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ เช่น สื่อดิจิทัลที่มีตัวเลือกภาษาต่าง ๆ

4.2 แนวทางทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านที่ 2 ด้านการปรับวิธีการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรจัดอบรมครูด้านการสอนในบริบทพหุวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเกี่ยวกับการใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และสนับสนุนให้ครูศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จด้านการศึกษาพหุวัฒนธรรม ใช้ภาษาถิ่นหรือภาษาชาติพันธุ์ในการสื่อสารควบคู่กับภาษาไทยกลาง และใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยการส่งเสริมการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning) โดยให้เน้นหัวข้อที่

เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและสังคมของผู้เรียน และใช้การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ (Role-playing) และการอภิปรายเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในมุมมองที่แตกต่าง

4.3 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - ศิริราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านที่ 3 ด้านการปรับเนื้อหาในบทเรียน สถานศึกษาควรบูรณาการองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เนื้อหาการเรียนการสอนควรนำข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประเพณี วิถีชีวิต ภาษา ศิลปะ และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของบทเรียน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจจากเหง้าของตนเองและเปิดกว้างในการยอมรับวัฒนธรรมอื่น การจัดการเนื้อหาควรคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม โดยการเรียนรู้ไม่จำกัดเฉพาะความรู้ทางวิชาการ แต่รวมถึงทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม และการเคารพในความแตกต่าง

4.4 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - ศิริราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านที่ 4 ด้านการปรับทัศนคติ สถานศึกษาควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเคารพในความหลากหลาย สนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม เช่น วันวัฒนธรรมสากล การแสดงพื้นบ้าน หรือเวทีแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างนักเรียน และจัดทำโครงการ “โรงเรียนเป็นมิตรกับทุกวัฒนธรรม” เพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติที่สนับสนุนความเท่าเทียม และจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม จัดค่ายพหุวัฒนธรรมเพื่อให้เด็กจากชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ใช้การเรียนรู้แบบ Storytelling และกิจกรรมเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจ เช่น การจำลองสถานการณ์ของผู้ที่เผชิญกับความท้าทายทางวัฒนธรรม และกิจกรรมการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมที่ให้แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นำเสนอเอกลักษณ์ของตนเอง เพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้าใจกันมากขึ้น

อภิปรายผล

1. สภาพพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-ศิริราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน มีระดับการปฏิบัติ เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-ศิริราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีความมุ่งมั่นและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมของพื้นที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางภูมิศาสตร์และประชากรของพื้นที่ โรงเรียนในกลุ่มนี้ตั้งอยู่ในจังหวัดตาก ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ประชากรในพื้นที่ประกอบไปด้วยชาวไทยพื้นเมือง ชาวไทยเชื้อสายพม่า กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น กะเหรี่ยง ม้ง มูเซอ เหย้า อาข่า และมอญ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของนักเรียน อีกทั้งนโยบายส่งเสริมการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก

เขต 2 มีแนวทางสนับสนุนให้โรงเรียนในพื้นที่จัดการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางการศึกษาและการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนมีแนวทางการบริหารจัดการและการเรียนการสอนสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2561) วิจัยเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ อำเภอบันนังสวย อำเภอหาดใหญ่ อำเภอเทพา และอำเภอจะนะ ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม ประกอบด้วยการศึกษาและตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัย การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) จำนวน 2 ครั้ง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 7 คน การสำรวจระดับความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม และการนำเสนอรายงานวิจัยฉบับร่างในที่ประชุมผู้เกี่ยวข้อง และนำการวิพากษ์วิจารณ์รายงานการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน มีอุปสรรคคือความปลอดภัย ปัญหาด้านความปลอดภัยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์นักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากผู้เรียนมีเวลาเรียนไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะต้องปิดโรงเรียนบ่อยครั้ง และถึงแม้ในช่วงเปิดเรียนเวลาในการจัดการเรียนการสอนก็น้อยกว่าปกติสถานศึกษาขาดความพร้อม สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และทำให้ครูที่มีประสบการณ์สอนสูง ๆ ขอย้ายออกนอกพื้นที่ ครูที่บรรจุใหม่เข้าไปเป็นพนักงานราชการก็มีประสบการณ์น้อย การเดินทางเข้าไปนิเทศ ติดตาม ประเมินผลทำได้น้อยมาก การที่หน่วยบริหารไม่สามารถเข้าถึงโรงเรียนจึงนำมาสู่ผลกระทบที่รุนแรงทั้งในด้านความมั่นคงและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา

2. ปัญหาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ - ศิริราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.1 ปัญหาด้านที่ 1 ด้านการสร้างโอกาสที่เท่าเทียม เรื่อง เด็กม้ง พม่า หรือกะเหรี่ยง ได้รับการพัฒนาในทุกด้านเช่นเดียวกับเด็กไทย จากการศึกษาข้อมูลพบว่า โรงเรียนในกลุ่มช่องแคบ - ศิริราชบุรีได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะนักเรียนที่มีพื้นฐานทางชาติพันธุ์ที่แตกต่างจากเด็กไทยทั่วไป เช่น กลุ่มเด็กกะเหรี่ยงและเด็กเมียนมา โรงเรียนมีการดำเนินโครงการเสริมสร้างทักษะภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับนักเรียนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ และมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้การเรียนรู้มีความหมายและใกล้เคียงกับบริบทชีวิตของผู้เรียนมากที่สุด นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีความพยายามในการอบรมครูให้มีความเข้าใจในแนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ครูมีทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และมีทักษะการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีความหลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์เริ่มแสดงออกถึงความกล้าแสดงออกมากขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาดีขึ้น และมีความภาคภูมิใจในตัวตนของตนเอง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีความก้าวหน้าในหลายด้าน แต่ยังคงพบปัญหาและข้อจำกัดบางประการ เช่น บุคลากรครูบางส่วนยังขาดความชำนาญในการใช้ภาษากลางเพื่อสื่อสารกับนักเรียนชาติพันธุ์ บางโรงเรียนยังขาดสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กกลุ่มนี้ และการประสานงาน

กับผู้ปกครองซึ่งส่วนใหญ่ใช้ภาษาแม่ (กะเหรี่ยง หรือพม่า) ยังมีอุปสรรคอยู่บ้าง ส่งผลให้การสนับสนุนพัฒนาการของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ยังไม่ทั่วถึงในทุกมิติอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสถานะการย้ายถิ่นฐานของครอบครัวนักเรียนบางรายก็เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้การสร้างโอกาสที่เท่าเทียมประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น โรงเรียนควรได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมทั้งในเรื่องการพัฒนาศักยภาพครู การจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายทางวัฒนธรรม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ “แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (ด้านการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์) พ.ศ. 2566–2580” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ที่เน้นการส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมสำหรับเด็กทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ เด็กต่างด้าว และเด็กด้อยโอกาสทางสังคม

2.2 ปัญหาด้านที่ 2 ด้านการปรับวิธีการจัดการเรียนการสอน เรื่อง ครูประเมินพื้นฐานความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของนักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม ก่อนที่จะทำการสอน จากการศึกษาข้อมูล พบว่าสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราชบุรี ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการเรียนการสอนในบริบทพหุวัฒนธรรมเป็นอย่างดี โดยเฉพาะในพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เช่น กลุ่มเด็กกะเหรี่ยง เมียนมา และชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ซึ่งมีพื้นฐานภาษา วัฒนธรรม และประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างจากเด็กไทยพื้นราบอย่างชัดเจน การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมจำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการเข้าใจพื้นฐานของผู้เรียน โรงเรียนในกลุ่มนี้ได้ดำเนินการประเมินพื้นฐานความรู้เดิม ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยครูจะทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นทั้งในด้านภาษา ความสามารถในการเรียนรู้ ทักษะคิด จิตคติ ที่นักเรียนมีต่อการเรียน รวมถึงพฤติกรรมการใช้ชีวิตในชุมชนและวัฒนธรรมของตนเอง การประเมินนี้ไม่ใช่เพียงแค่การทดสอบความรู้เชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสังเกต การสนทนาเชิงลึก และการสอบถามข้อมูลจากผู้ปกครองและผู้นำชุมชนด้วย เพื่อให้ครูสามารถเข้าใจ “โลกทัศน์ของผู้เรียน” ได้อย่างลึกซึ้ง การดำเนินการเช่นนี้ส่งผลให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย มากขึ้น คือ การเชื่อมโยงเนื้อหาการสอนกับประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน ปรับใช้ภาษาการสอนที่เหมาะสม เลือกตัวอย่างใกล้ตัว และสร้างสื่อการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างด้านภาษาและวัฒนธรรม สิ่งนี้ช่วยลดปัญหาความไม่เข้าใจเนื้อหาและช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบคือ ครูบางส่วนยังขาดความชำนาญในการออกแบบการประเมินที่เหมาะสมกับบริบทพหุวัฒนธรรม ครูหลายคนยังคงใช้การประเมินรูปแบบเดียวกับเด็กไทยทั่วไป ส่งผลให้ข้อมูลที่ได้ไม่สะท้อนสภาพจริงของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังพบว่าครูบางคนมีทัศนคติแฝง ต่อเด็กบางกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การมองว่าเด็กกลุ่มชาติพันธุ์มีความสามารถในการเรียนรู้น้อยกว่าปกติ ทำให้กระบวนการประเมินพื้นฐานเปี่ยงเบนจากความเป็นจริงไปในบางกรณี ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการประเมินผู้เรียนในบริบทพหุวัฒนธรรมให้กับครูผู้สอน เช่น การใช้เทคนิคการ

ประเมินเชิงคุณภาพ การจัดทำแฟ้มสะสมงาน การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนอย่างมีระบบ รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านความเข้าใจวัฒนธรรม เพื่อให้ครูสามารถประเมินและตีความข้อมูลของผู้เรียนได้อย่างเป็นธรรมและแม่นยำ แนวทางการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Banks (2020) ในทฤษฎีการศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) ที่เสนอว่าการจัดการเรียนรู้ในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจพื้นฐานประสบการณ์ วัฒนธรรม ภาษา และค่านิยมของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้การออกแบบการเรียนการสอนสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ Banks ยังเน้นว่าครูต้องมีการประเมินอย่างรอบด้าน และไม่ใช้มาตรฐานเดียวกันกับผู้เรียนทุกคนโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม

2.3 ปัญหาด้านที่ 3 ด้านการปรับเนื้อหาในบทเรียน เรื่อง ครูสามารถบูรณาการเกี่ยวกับเชื้อชาติ วัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ เข้าไปในการเรียนการสอนทุกรายวิชา และส่งเสริมให้นักเรียนเชื้อชาติไทย ม้ง พม่า หรือกะเหรี่ยง ฝึกการฟังและการพูดภาษาของเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ได้แก่ นักเรียนไทยพื้นราบ ชาวม้ง ชาวเมียนมา และชาวกะเหรี่ยง พบว่า การดำเนินการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมมีความพยายามในการปรับเปลี่ยนเนื้อหาบทเรียนเพื่อให้ตอบสนองต่อความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมของผู้เรียนมากขึ้น โดยเฉพาะการ บูรณาการองค์ความรู้ด้านชาติพันธุ์ต่าง ๆ เข้าไปในการเรียนการสอนในทุกรายวิชา เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และศิลปะ ตัวอย่างเช่น วิชาภาษาไทย มีการนำเรื่องราวพื้นบ้าน นิทาน หรือตำนานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาประกอบการเรียนรู้ ทั้งของม้ง กะเหรี่ยง และเมียนมา เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมที่หลากหลาย วิชาสังคมศึกษามีการบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมในชุมชน ขณะที่ในวิชาศิลปะ นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะศิลปะพื้นถิ่นของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การทอผ้า การทำเครื่องเงิน หรือการวาดภาพลวดลายชนเผ่า นอกจากนี้ โรงเรียนยังส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการฟังและการพูดภาษาของเพื่อนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ในชั้นเรียน เช่น นักเรียนไทยพื้นราบเรียนรู้การทักทายในภาษากะเหรี่ยง นักเรียนกะเหรี่ยงฝึกพูดภาษาม้ง และนักเรียนม้งได้ฝึกพูดคำพื้นฐานในภาษาพม่า ผ่านกิจกรรมเสริม เช่น กิจกรรม “วันภาษาและวัฒนธรรม” การจับคู่เพื่อนข้ามชาติพันธุ์ และกิจกรรมละครสั้นหลากหลายภาษาในชั้นเรียน จุดมุ่งหมายของกิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงเพื่อเสริมทักษะภาษา แต่ยังมุ่งหวังสร้างความเข้าใจ ความเคารพในความแตกต่าง และส่งเสริมให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม นอกจากนี้ การส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกฟังและพูดภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Cummins (2016) เกี่ยวกับ “Bilingual Education” ที่เสนอว่าทักษะภาษาแม่และการเข้าใจหลายภาษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง และเสริมสร้างความเข้าใจเชิงวัฒนธรรมในหมู่นักเรียน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีความพยายามปรับเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนดังกล่าว แต่ยังคงพบข้อจำกัดในทางปฏิบัติหลายประการ เช่น ครูบางส่วนยังขาดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมชาติพันธุ์ที่สอนอยู่ ทำให้การบูรณาการวัฒนธรรมยังคงอยู่ในรูปแบบผิวเผิน คือ

เพียงแค่จัดกิจกรรมเฉพาะโอกาสพิเศษ เช่น วันชนเผ่า หรือวันปีใหม่ โดยไม่ได้นำมาเชื่อมโยงเข้ากับบทเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การฝึกพูดและฟังหลายภาษายังอยู่ในรูปแบบกิจกรรมเสริมมากกว่าการบูรณาการอย่างเป็นระบบภายในหลักสูตร

2.4 ปัญหาด้านที่ 4 ด้านการปรับทัศนคติ เรื่อง การที่เด็กไทยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกับเด็กต่างเชื้อชาติ ส่งผลให้เด็ก ๆ มีความฉลาดรอบรู้ทางวัฒนธรรม จากการศึกษาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในกลุ่มโรงเรียนช่องแคบคีรีราชบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ได้แก่ เด็กไทยพื้นราบ เด็กม้ง เด็กเมียนมา และเด็กกะเหรี่ยง พบว่า เด็กนักเรียนไทยพื้นราบบางส่วนอาจมีทัศนคติที่เป็นกลางถึงลบต่อเพื่อนต่างเชื้อชาติ เช่น มองว่าภาษาหรือวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น “แปลก” หรือ “ด้อย” กว่าภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง การรับรู้เช่นนี้ส่งผลให้เกิดความรู้สึกแยกกลุ่มในห้องเรียนและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนต่างชาติพันธุ์ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โรงเรียนได้ดำเนินการปรับทัศนคติของนักเรียนผ่านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรม “เพื่อนฉันต่างวัฒนธรรม” กิจกรรมวันวัฒนธรรมชนเผ่า และการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเรื่องชาติพันธุ์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นักเรียนไทยมีโอกาสรู้เพลงพื้นเมืองของม้ง รู้จักพิธีกรรมของกะเหรี่ยง และเข้าใจวิถีชีวิตของชาวพม่าในท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงในการสัมผัส เรียนรู้ และสื่อสารกับเพื่อนต่างชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่องนี้ มีผลอย่างชัดเจนในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเด็กไทย ผลลัพธ์ที่สังเกตได้ คือ นักเรียนไทยเริ่มมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้วัฒนธรรมของเพื่อน ๆ มากขึ้น จากเดิมที่อาจมีความเฉยชา กลับกลายเป็นตั้งคำถาม สนใจ และเคารพความแตกต่างอย่างแท้จริง เด็ก ๆ มีการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปถ่ายทอดต่อ เช่น ร้องเพลงชนเผ่าในงานโรงเรียน เขียนเรียงความเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างชาติพันธุ์ และเล่นเกมภาษาเพื่อนในชั้นเรียน ที่สำคัญที่สุดคือ การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมนี้ได้ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะที่เรียกว่า Cultural Intelligence (CQ) หรือ “ความฉลาดทางวัฒนธรรม” ตามแนวคิดของ Earley & Ang, (2018) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการเข้าใจและปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่าง นักเรียนที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนต่างชาติพันธุ์มีความสามารถมากขึ้นในการทำความเข้าใจพฤติกรรม ค่านิยม และทัศนคติของผู้อื่น ลดอคติ และสามารถสื่อสารได้อย่างเหมาะสมในบริบทที่หลากหลาย นอกจากนี้ ยังส่งผลดีต่อการพัฒนาทางสังคมและสติปัญญาโดยรวมของนักเรียน เช่น พัฒนาทักษะการฟังเชิงลึก ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และทักษะการมองโลกหลายมุม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม แม้การปรับทัศนคติจะมีแนวโน้มดีขึ้น แต่ยังคงต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสร้างระบบติดตามและประเมินผลเชิงพฤติกรรม เช่น การสังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม การตั้งคำถาม หรือการสื่อสารระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้แน่ใจว่าความเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติไม่ได้เกิดขึ้นแค่เฉพาะในห้องเรียน แต่แทรกซึมไปถึงพฤติกรรมจริงในชีวิตประจำวันของนักเรียน

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน ช่องแคบ - ศิริราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านสามารถนำแนวทางมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านการสร้างโอกาสที่เท่าเทียม

กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-ศิริราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้นักเรียนกลุ่มเปราะบาง มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเพื่อระบุความต้องการเฉพาะด้านของแต่ละกลุ่ม และประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อจัดสรรทุนการศึกษา อาหารกลางวัน และอุปกรณ์การเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้สำหรับนักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านภาษา โดยการพัฒนาหลักสูตรสองภาษา (Bilingual Education) หรือใช้ “ครูพี่เลี้ยง” ที่พูดภาษาท้องถิ่นได้ และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ เช่น สื่อดิจิทัลที่มีตัวเลือกภาษาต่าง ๆ สร้างความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรภายนอก โดยเชิญผู้นำชุมชนหรือองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการออกแบบและพัฒนากิจกรรมทางการศึกษา และสนับสนุนโครงการอาสาสมัครสอนเสริมสำหรับนักเรียนกลุ่มด้อยโอกาส ส่งเสริมให้ครูที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจของโรงเรียน เช่น การกำหนดหลักสูตรและแนวทางการสอนที่เหมาะสม และสร้างเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน เช่น จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม และจัดตั้ง “สถานักเรียนพหุวัฒนธรรม” ที่มีตัวแทนนักเรียนจากทุกกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกิจกรรมของโรงเรียนสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพิริยะ กรูณา (2564) เสนอแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ระหว่าง ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมอย่างสิ้นเชิงจึงเป็นการยากที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาจะเข้าใจเข้าถึงและพัฒนาให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกัน ในสังคมได้อย่างมีความสุขและนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในโรงเรียนซึ่งเป็นหลักให้ความรู้แก่ผู้เรียนในการยอมรับความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลง จึงถือเป็นบทบาทของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาที่ต้องใช้หลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรม การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตรและการเรียนการสอน และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับในความหลากหลายของอัตลักษณ์ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในชุมชน

2.2 ด้านการปรับวิธีการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-ศิริราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรจัดอบรมครูด้านการสอนในบริบทพหุวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเกี่ยวกับการใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และสนับสนุนให้ครูศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จด้านการศึกษาพหุวัฒนธรรม ใช้ภาษาถิ่นหรือภาษาชาติพันธุ์ในการสื่อสารควบคู่กับภาษาไทยกลางใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยการส่งเสริมการเรียนรู้แบบโครงการ (Project-based Learning) โดยให้เน้นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและสังคมของผู้เรียน และ

ใช้การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ (Role-playing) และการอภิปรายเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในมุมมองที่แตกต่างบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นในบทเรียน นำความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ ภาษา ประเพณี และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ (เช่น กะเหรี่ยง ม้ง อาข่า) เข้ามาในเนื้อหาวิชา เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา ศิลปะ เป็นต้น พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่คำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยการออกแบบข้อสอบและแบบประเมินที่สามารถสะท้อนศักยภาพของผู้เรียนจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย และใช้เกณฑ์การประเมินที่เน้นความสามารถเชิงปฏิบัติและการแก้ปัญหา วัดผลแบบยืดหยุ่น เช่น การให้ทำโครงงานแทนการสอบ หรือให้เลือกทำข้อสอบในภาษาที่นักเรียนถนัด และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เช่น โครงการ “เพื่อนต่างวัฒนธรรม” หรือ สัปดาห์วัฒนธรรม ที่นักเรียนแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นำเสนอวัฒนธรรมของตนเอง จัดอบรม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ครูเข้าใจแนวคิดพหุวัฒนธรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียนได้จริงสอดคล้องกับแนวคิดของจิตติมา อพาพนานนท์ (2551) ที่กล่าวว่าโรงเรียนควรมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรมคือ แนวทางในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และแนวปฏิบัติในโรงเรียน รวมถึงการสื่อสารไปถึงพ่อแม่และประชาชนว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับพหุวัฒนธรรมศึกษากับผู้เรียนปรับทัศนคติ ความเชื่อ และการปฏิบัติของบุคลากร หลักสูตรของโรงเรียนควรมีการปรับเพื่อให้สะท้อนมุมมองของชนกลุ่มน้อยมากขึ้นเป็นการนำเสนอเนื้อหาหลักสูตรผ่านมุมมองของชนกลุ่มน้อยเองด้วยไม่ใช่เพียงแค่เพิ่มเรื่องราวของชนกลุ่มน้อยเข้าไปในหลักสูตรเท่านั้น การปรับหลักสูตรเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมองปัญหา และประเด็นต่าง ๆ จากมุมมองของคนหลากหลายวัฒนธรรมเทคนิคการสอน ที่สำคัญที่สุดคือ ผู้สอนจะต้องใช้วิธีการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมและ การจัดกิจกรรมกลุ่มเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับหลักสูตรที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรมศึกษา คือ การเรียนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการเรียนที่ครูฟังเสียงและความคิดเห็นของผู้เรียนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม โดยโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาต้องมีการจัดการอบรมวิธีการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้แก่ครู สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน โรงเรียนควรเลือกสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่สะท้อนประสบการณ์และประวัติศาสตร์ สื่อการสอนควรเกี่ยวข้องกับปัญหาและมุมมองของทุกกลุ่มชนชาติ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ผู้ปกครองอาจจะลังเล ไม่กล้าเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษาเนื่องจากเห็นว่าตนเองไม่มีอำนาจ หรือความเห็นของตนไม่ได้รับความใส่ใจจากโรงเรียน ดังนั้นหน้าที่ของโรงเรียนคือการหาวิธีที่จะทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาให้มากที่สุดการตรวจสอบและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ การจัดการศึกษาแบบใดก็ตามต้องหมั่นตรวจสอบและปรับปรุง พัฒนา การจัดการศึกษาในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เช่น ตรวจสอบว่าเป้าหมายที่กำหนดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เป็นต้น

2.3 ด้านการปรับเนื้อหาในบทเรียน

กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรบูรณาการองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เนื้อหาการเรียนการสอนควรนำข้อมูลเกี่ยวกับ

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประเพณี วิถีชีวิต ภาษา ศิลปะ และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของบทเรียน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจรากเหง้าของตนเองและเปิดกว้างในการยอมรับวัฒนธรรมอื่น การจัดการเนื้อหาควรคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม โดยการเรียนรู้ไม่จำกัดเฉพาะความรู้ทางวิชาการ แต่รวมถึงทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม และการเคารพในความแตกต่าง ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน เนื้อหาวิชาต่าง ๆ เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ควรมีการเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมของชุมชน เช่น การเรียนเรื่องทรัพยากรธรรมชาติในวิชา วิทยาศาสตร์ อาจเน้นศึกษาป่าไม้ การเกษตร หรือภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพิ่มเนื้อหาส่งเสริมคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม จัดทำบทเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าความหลากหลาย ความเสมอภาค และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เช่น การสอดแทรกหัวข้อเรื่อง “ความหลากหลายคือพลัง” หรือ “การเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของความแตกต่าง” จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น หนังสือ แบบฝึกหัด และสื่อประกอบการเรียนควรมีการออกแบบที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมชาติพันธุ์ในพื้นที่ เช่น ภาพประกอบ เครื่องแต่งกาย หรือเรื่องเล่าท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกใกล้ชิดและเข้าใจเนื้อหามากขึ้น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเนื้อหา ชุมชนควรมีบทบาทในการให้ข้อมูล ให้ข้อเสนอแนะ และร่วมกันผลิตสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้เนื้อหาที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องตรงตามบริบท และสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Bank (2020) ที่กล่าวว่า การเพิ่มบทบาท เหตุการณ์ ประสบการณ์ต่าง ๆ ของเชื้อชาติต่าง ๆ เข้าไปในบทเรียน โดยให้มีเนื้อหาที่แสดงถึงบทบาทของตัวแทนของกลุ่มของผู้เรียนในสังคม เช่น กล่าวถึงบุคคลที่มีชื่อเสียงในวัฒนธรรมหรือประวัติศาสตร์ของผู้เรียน การเพิ่มหรือเสริมสิ่งที่ขาดหายไปในหลักสูตร เนื้อหา สำคัญ แก่นของเรื่องเข้าไปโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลักสูตร คือ การปรับเปลี่ยนเนื้อหาในหลักสูตรทั้งหมด เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษาทั้งในประเด็นของ เหตุการณ์ แนวคิดที่ต้องมีความสอดคล้องกับผู้เรียนที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย และการมีบทบาททางสังคม ความเป็นโรงเรียนหรือชุมชนมีปัญหอะไรบ้างและแสดงบทบาทในการแก้ไขเพื่อนำความรู้อาช่วยแก้ไขปัญหาสังคมให้พัฒนาขึ้น

2.4 ด้านการปรับทัศนคติ

กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเคารพในความหลากหลาย สนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม เช่น วันวัฒนธรรมสากล การแสดงพื้นบ้าน หรือเวทีแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างนักเรียน และจัดทำโครงการ “โรงเรียนเป็นมิตรกับทุกวัฒนธรรม” (Culturally Inclusive School) เพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติที่สนับสนุนความเท่าเทียมจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม จัดค่ายพหุวัฒนธรรมเพื่อให้เด็กจากชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ใช้การเรียนรู้แบบ Storytelling และกิจกรรมเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจ เช่น การจำลองสถานการณ์ของผู้ที่เผชิญกับความท้าทายทางวัฒนธรรม และกิจกรรมการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมที่ให้แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นำเสนอเอกลักษณ์ของตนเอง

เพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้าใจกันมากขึ้น บุคลากรแนวความคิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในทุกะดับของการศึกษา มีส่งเสริมบทบาทของครูและนักเรียนในการเป็น “ทูตวัฒนธรรม” เพื่อถ่ายทอดความรู้และสร้างความเข้าใจระหว่างกัน และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น คลิปวิดีโอ หรืออินโฟกราฟิกเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและการเคารพความแตกต่างใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เช่น การทำโครงการร่วมกันที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันผ่านกิจกรรมโรงเรียน เช่น กีฬาสีที่ให้แต่ละลีสมีนักเรียนจากทุกเชื้อชาติรวมกัน หรือกิจกรรมจิตอาสาที่ต้องทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่ไม่เน้นการแข่งขันมากเกินไป โดยเปลี่ยนจากการให้รางวัลเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการให้รางวัลที่ส่งเสริมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการปลูกฝังทัศนคติที่ดีแก่นักเรียน เช่น ผ่านการจัดเวทีพบปะ พูดคุย หรือโครงการโรงเรียนและชุมชนร่วมสร้างความเข้าใจในความหลากหลาย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Mingleton (2021) ทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) กับนักเรียนเกรด 4 ในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมที่มีเด็กอเมริกันแอฟริกันเรียนร่วมกับเด็กอเมริกันเชื้อสายฮิสพานิก เพื่อพัฒนาความตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม ผลการเปรียบเทียบก่อนกับหลังการทดลอง พบว่าภายหลังการทดลองใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ นักเรียนร้อยละ 50-70 มีความรอบรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น นักเรียนร้อยละ 25 มีความตึงเครียดอันเกิดจากเชื้อชาติลดลง และนักเรียนมากกว่าร้อยละ 10 มีปฏิสัมพันธ์ทางลบกับกลุ่มเพื่อนลดลงกว่าก่อนการทดลอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรนำผลเรื่อง การกำหนดนโยบายการศึกษาพหุวัฒนธรรม ไปใช้กำหนดนโยบายในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ข้อเสนอแนะระดับองค์กร สถานศึกษาควรนำผลเรื่อง บุคลากรหลักสูตรและกิจกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ไปใช้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และบูรณาการเนื้อหาพหุวัฒนธรรมในกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

1.3 ข้อเสนอแนะระดับบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลเรื่อง การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ไปใช้จัดอบรมครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบพหุวัฒนธรรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล และการสร้างบรรยากาศการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพซึ่งกันและกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมในการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา อย่างเท่าเทียมสำหรับผู้เรียนจากหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพหุวัฒนธรรม ในสถานศึกษากลุ่มชองแคบ-คิริราชูร์ โดยมุ่งเน้นศึกษารูปแบบ วิธีการ และกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสม กับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเนื้อหาบทเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในสังคมพหุ วัฒนธรรม เพื่อศึกษาวิธีการออกแบบและพัฒนาสาระการเรียนรู้ที่สะท้อนความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.4 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปรับทัศนคติของผู้เรียนต่อ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเน้นการศึกษาวิธีการส่งเสริมให้เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อความ หลากหลายทางชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตลอดจนแนวทางการออกแบบกิจกรรมหรือกระ บวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เพื่อสนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ถอดคติ และเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมต้องดำเนินการภายใต้บริบทเฉพาะของพื้นที่ที่มีความหลากหลาย ทางชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการบูรณาการความรู้ท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการเรียน การสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเองควบคู่ไปกับการพัฒนาองค์ ความรู้สากล รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะด้านวัฒนธรรม การสร้างความร่วมมือกับ ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานภาคี เพื่อร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ ของผู้เรียน และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติผ่านการเรียนรู้ที่เคารพความแตกต่าง นอกจากนี้ ยังเน้น การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกกลุ่มได้เข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม และมีคุณภาพ อันนำไปสู่การสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ไข่มุก อุทยาวลี. (2561). วิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาของรัฐที่มีต่อการบูรณาการทางสังคมและ วัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบัน วัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 44(5), 51 – 82.
- จรัญ จัวนาน. (2538). การศึกษาสำหรับสังคมหลายวัฒนธรรม. *วารสารรุสมิแล*. 16, 22-26.

- จิติมติ อาพัทธนันท์. (2551). พหุวัฒนธรรมศึกษาในมุมมองของนักวิชาการชาวอเมริกันและข้อคิดต่อสังคมไทย. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 36(3), 128-134
- พิริยะ กรณา. (2564). การบริหารสถานศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนสองศาสนา. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ. *Graduate School Conference 2021*, 1(2), 352-361
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2561). รายงานวิจัยเรื่องสภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กลุ่มงานพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2566). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ตาก เขต 2. <https://www.takesa2.go.th>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2567). ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. <https://www.takesa2.go.th>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Banks James A. (2020). *Cultural Diversity and Education : Foundations, Curriculum, Teaching*. Allyn and Bacon.
- Earley & Ang. (2018). *Cultural intelligence: Individual interactions across cultures*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Mingleton, Helen V. (2021). *Using a Cooperative Learning Model to Improve Cultural Attitudes and Increase Cultural Literacy*. Master Theses, Nova University.